

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Diana

Diana, Antonino

Coloniae Agrippinae, 1656

Restituere Quis teneatur Ex iniquo contractu

urn:nbn:de:hbz:466:1-40647

nihil teneri, quia possessio præponderat omnibus contrariis rationibus non cōvincentibus *part. 2. tr. 15. ref. 10. p. 4. tr. 3. ref. 26.*

Quid, si quis in tali dubio negligat investigare? 26. Quod si possessor bonæ fidei in tali dubio in investigare negligat veritatem, ex quo deinde evadat impotens eam sciendi, Villalobos *num. 2.* ait, teneri restituere aliquid ei, cuius rem esse dubitat, vel pauperibus pro quantitate dubii aut spei inveniendi verum dominiū. Palauus verò, *num. 9.* probabile etiam putat, ad nihil teneri, licet negligentia peccatum commiserit, tum quia possidet, & possidere incepit bona fidei, tum etiam, quia non satis constat, quod illa negligentia alicui damnum intulerit. *p. 4. tr. 3. ref. 19.*

Quid de venditore accipiente bona fide pecunias alienas, & cum propriis commiscens? 27. Venditorem accipientem bona fide pecuniam furivam & cum propria commiscentem, probabile est, teneri competentem domino restituere, ut docet Leslius *cap. 20. dub. 18. n. 57.* & *Abbarcellus, §. Pomponius ff. de rei vindic. §. 8. si duorum, in fin. de rer. divis.* ubi habetur, quod si duorum dominorum materiam confusa fuerint, utriusque competit vindicatio pro sua parte. Probabile etiam est, non teneri, ut docet Valquez *de rest. cap. 9. §. 2. dub. ult.* nam non tenetur ratione iniustæ acceptionis; cum bona fide acceperit, ne ratione rei acceptæ, cum pecuniam acceperit in pretium, & bona fide consumpserit, vel cum sua commiscendo suam effecerit: nec enim in aliquo factus est ditor *part. 4. tr. 4. ref. 67. & olim part. 3. tr. 4. ref. 40.* quæ tamen diminuta est, & ante periodum. Erratio integra sententia excidit, ut legenti patebit. *¶*

Aut expendens? 28. Falsam monetam ignoranter accipiens, & scienter expendens, tenetur ad restitutionem damnificato, ait Sylvester *verb. Falsarii, quest. 6.* Qui proinde tenere videtur, quod si expendat ignoranter, non tenetur. Sed secundum Noyarram *lib. 3. c. 1. n. 312.* tenetur etiam tunc quia error meus, non debet nocere alteri, sed omnis error suos tenere debet auctores. Utraque sententia est probabilis *part. 3. tract. 3. resolut. 3.* Beneficiarius

omittens horas canonicas non potest altero die supplere, & tenetur ad restitutionem fructum. Pellizzar *part. 9. tractat. 9. ref. 24.* sic etiam potest compensare cum elemosynis factis. omissionem officii propter restitutionem fructuum. *Ibidem resolut. 23.*

Non datur supplementum de horis canonicis transactio die, Tenetur restituere.

RESTITVERE QVIS TENEATUR

Ex iniusto contractu.

A Cceptio rei alienæ per contractum iniustum obligat ad restitutionem, tamquam species iniustæ acceptionis, & sic

29. Contrahens cum pueris, servis, Religiosis, & aliis, qui non habent dominium, vel liberam rerum administrationem, quidquid acquirit, etiam per contractum onerosum, restituere. Adverte tamen, quod pupillus habens sufficientem ætatem ad consensum (quæ in mare est decem, in femina novem annorum, cum dimidio) si contractum onerosum circates, suas mobiles, non cum tutore, vel curatore contrahat, probabile est, teneri illi stare de iure natura, quamvis utri possit beneficio restitutionis in integrum iuris civilis, quia obligatio naturalis oritur ex consensu. *l. Stichum. §. naturali ff. de solus. Tannertus in 2. 2. disp. 4. quest. 6. dub. 1. n. 310.* Vnde sequitur, eum quia aliquid a pupillo huiusmodi per contractum onerosum acquisivisset, posse sibi retinere, donec iuris civilis beneficio repetatur. Sed quia contraria sententia est etiam probabilis, pupillus absolvi deberet, si vel tali obligationi stando solvere noluit (si iuramentum non adhibuit) sive solummodo difficulter in iudicio repetibile, sibi palam vel occultè compenset. Laymann *lib. 3. sect. 5. tr. 4. cap. 9. n. 7. p. 3. tr. 5. ref. 44.*

Beneficium verò restitutionis in integrum cōceditur Minori quadriennio post annum 25. Quomodo quadriennio illud computetur. Vide *part. 11. tractat. 3. resolut. 28.* beneficium restitutionis tamen non competit: fideiussoribus *ex lib. 13.*

l. 12 ff. de minoribus. nec consortibus eiusdem litis, quia est privilegium personale non reale. Nec competit Minor, si contractum iuramento firmaverit, quia iuramentum facit maiorem de minori, ut docetur communiter. An autem Minor hoc privilegio uti possit contra Minorem sententia est utrimque probabilis. p. 11. tr. 3. res. 29. 30. 31. similiter est utrimque probabile, an possit Minor in conscientia uti compensatione, qui sine magnis expensis non potest hoc beneficium impetrare. p. 11. tr. 4. res. 23.

Eleemosyna magna 30. **Qui** si a paupertate eleemosynam quaerit, secundum Fabrum in 4. d. 15. **quasi. disputat. 50. cap. 4. numero 120.** tenetur restituere, quia donatio ratione erroris censenda est involuntaria. Quod quidem cum Granado in 2. 2. controu. 3. tractat. 11. disput. 7. numero 4. existimo non procedere in eleemosynis paruis & ordinariis, quae dantur ostiarii mendicantibus, quia nimirum dantur ab illo onere, vel conditione conditio enim illa mente retenta, si es pauper, quam aliqui interuenire arbitrantur, in conscientia non obligat, nec datum facit conditionale. *l. si rependi. C. de condit. ob caus. dat.* Sed solum in eleemosynis magnis & extraordinariis, quae darentur singenti se Episcopum expulsum, vel caprium, pro reditu, vel redemptione. *part. 5. tractat. 6. resolut. 21.* Item si diues pauperiem fingens, filios in hospitali alendos exponeret, sine causa. * Immo etiam, si cum causis, dicunt communiter DD. nam hospitalia instituta sunt pro alendis pauperum, non diuitum, filii. Et quamuis Aouagna in decr. part. 1.

Et expensis *d. 87. cap. 9. num. 13.* in contrariam sententiam inclinare videatur, eo quia hospitalia non sunt instituta ad mutuum, sed ad succurrendum necessitatibus praesentibus propter Deum absque ullo onere; unde absque onere sustentant peregrinos & grotantes, vel a latronibus spoliatos, etiam si in patria sint ditissimi: nihilominus postea tres classes miserorum distinguit, nimirum pauperum re & spe pauperum re, sed spe diuitum; & diuitum re, qui tamen ob meritum, vel

aliam causam iustam filios alere prohibentur, & hos inquit ad restitutionem teneri, hospitalibus faciendam. *part. 3. tractat. 6. resol. 40.*

31. **Adultera** supponens filium spurium pro legitimo, tenetur restituere damna legitimis filiis illata ex largitione alimentorum, & c. Immo DD. communiter cum Vasquez de rest. c. 5. §. 2. num. 22. huic obligationi obnoxium faciunt etiam adulterum, quia ipse quoque talis damni causa fuit. Sed Sorus lib. 4. quest. 7. art. 2. teneri quidem inquit ad alimenta, saltem a tertio anno, ad alia tamen damna si non fuit causa suppositionis, nisi solum permissiue, non teneri, quia per hoc solum, quod adulterium fecit, fuit causa remota, non proxima talis damni: non enim intendebat generare, sed suam solummodo explere libidinem. Quae opinio est probabilis, & talis visa est Faulto in spec. disputat. 3. quest. 8. num. 8. ex eo, quia si adultera procurasset abortum, non ob id adulter diceretur causa illius, nisi illum suasset, vel adiunxisset, ergo idem in suppositione. Sed prima opinio est probabilior. *part. 2. tractat. 17. resolutione 55.*

32. **Quia** plerumque debitores nemolestentur in bonis, eorum donationem alteri faciunt palliatam, iura creditorum indemnitati prospicere volunt; concesserunt eis privilegium petendae rescissionis per annum a die quo talis donationis notitiam habeant, computandum. * Quod si non petant, nihilominus donatarium, qui donationem fieri sibi cognouisset in fraudem, etiam si non impulisset, ad restitutionem teneri, ait Laymanno c. 17. §. 4. n. 30. quia licet non sit causa efficiens damni, creditorum quoad propositum, cum non sollicitauerit, est tamen quoad executionem, in quantum accepit. Sed & quae probabiliter docuit Lessius lib. 2. cap. 20. dub. 91. num. 108. tunc solum teneri, si donatarium impulisset, nam de reliquo non tenebatur respicere suum commodum, ut creditores ab & quali damno seruetur indemnes, sed potuit peccato alterius in suum commodum uti, sicut qui mutuum accipit.

*Dos, & a-
da expen-
facta filio
spuria sus-
posita ab a-
dultera pro-
legitima.*

*Minime ve-
ro bona spe-
re accepta
a debitore
in fraudem
creditorum.*

accipit sub vsuris: donatio autem valida fuit, & transfuit dominium *part. 3. tra.*

*Quid si in
dox in par
causa acci
piat mune
ra proferē
da iuncta*

12. Circa contractum innominatum *Do vi facias*, restitui debet quidquid accipitur pro opere alias debito ex iustitia. Secus, si sit debitum ex charitate, vel alia virtute. Tannerus *in 2.2. disputat. 4. quæst. 6. dub. 10 num. 29.* Vbi benè aduertit contra Lessium *lib. 2. c. 14. dub. 9. num. 71.* hanc doctrinam procedere etiam si quid accipitur pro deponendo odio; nam hoc non caret difficultate & sensus mortificatione, unde & est pretio æstimabile *part. 3. tractat. 5. resolut. 55.* Et

*Et electores
pro electio
ne ad Ca
thedram,
Capellam,
etc.*

Fagundez *in dec. tom. 2. lib. 8. cap. 26. num. 40.* putat, aliquid accipi posse non solum ab electoribus ad maioratium, Cathedralam, Capellam, &c sed numero 34 etiam à iudice, quando sententiam profert in causa æquali, seculi lege positiva in contrarium, nam tam illi, quam iste, præferre possunt pro suo arbitratu utramlibet partem; quare datur locus gratificationi, quæ est pretio æstimabilis, utpote quæ coniuncta est cum iactura amicitie & gratia alterius partis. Verùm contractum ego teneo, non solum quoad iudicem, ut diximus *verb. Index, num. 6.* sed etiam quoad electores: quia & ille tenetur ex iustitia ferre sententiam determinatè in fauorem vnius partis ratione muneris, & hi etiam, si sponte minus electionis acceptarunt, sponte se veluti ex contractu obligant ad deliberandum, & suum consensum determinandum in electione vnius ex concurrentibus, quare non possunt pro tali determinatione mercedem accipere Saycus *lib. 10. tractat. 5. cap. 3. num. 8.* Aduerte autem iudices & ministros publicos non teneri restituere munera, ex mera liberalitate, vel gaudio & gratitudine ipsi collata; nisi lege aliqua positua & ibi prohibita forent, in quo casu non tenerentur restituere ante sententiam. Molina *de iustitia. tom. 1. disputat. 88 part. 6. tractat. 6. resolut. 59.*

Circa contractus nominatos iniquos præter prædictos, scilicet cambium, mutuum, simoniam, emptionem, ven-

ditionem, &c vide sub suis nominibus. Solum hic nota, filios primogenitos & vxores non teneri ad debita patris & matris defuncti, etiam illorum causa contracta, de bonis maioratus, vel dotis, ut dictum est *verb. Hæres, num. 2.*

RESTITVERE

Quis non teneatur.

Nunc videndum (qua causa excuset iniquum) idest quibus de causis a restitutione faciendâ possit quis excusari. &c

24. Prima causa est remissio libera ipsius creditoris potestatem habeatis. Et sic si occisus ante mortem omnia interfectori condonat, hic ad nihil tenebitur Bannez *in 2.2. quæst. 62. art. 2. dub. 6.* Verum tamen est, quod si occisus habeat filios indigentes, non debet omnem occisori restitutionem remittere, & alicubi prohibeatur testamentarij condonare debitoribus ultra quartâ, vel quintam debitorum partem: sed si faciat, relaxatio in conscientia valebit, & aliqui dicunt, has leges non esse intelligendas de debitis, quæ non connumerantur inter bona creditorum, utpote quæ ab honestissimis visis, ut plurimum condonari solent *part. 5. tract. 4. resolut. 38. vandè ex homicidio viri nobilis nulla restituendi obligatio oritur, quia viri nobiles & diuites ex communi vsu videntur huic iuræuocasse, solius iniuriæ memores. Sanch. in opusc. tom. 1. lib. 1. cap. 4. dub. 11. n. 6. part. 5. tr. 4. resolut. 61.* Famuli quoque recipientes pecuniam allusoribus pro chartis, candelis, aqua frigida, &c. non tenentur excessum pecuniæ restituere, quia illi censentur remittere, cum ab eis fraus, sâ *verb. Traditio, m. part. 5. tr. 14. resolut. 19.* Et stuprator Virginis, qui illatorum damnorum ab ea remissionem obtinuit, ad nihil tenetur, nec requiritur remissio etiam parentum. Valerus *verb. restitutio diff. 1. n. 1. & 2. part. 2. tr. 10. resolut. 48. 5. Limitanda, circa mod.*

*A restit
tione faci
da excusat.
Remissio li
bera ipsius
creditoris.*

*Etiampre
sumpta.*